
Recenzovaný článek

Schopnost vedení vojenských operací Armádou České republiky v tropickém deštném pralese

The Capabilities of the Armed Forces of the Czech Republic to Conduct Military Operations in the Tropical Rainforest

Daniel Buršík

Abstrakt

Článek řeší problematiku vedení vojenských operací Armádou ČR v tropickém deštném pralese pod mandátem mezinárodních organizací. Zapojení do vojenských operací v tropickém klimatu spočívá na obecné charakteristice jednotek a v přiřazení nezbytné kompetence dané jednotce, definované specificky nedostatečně v Katalogu požadovaných schopností AČR, který standardizuje metody výcviku a náklady na výcvikové prostory, nezbytný materiál a techniku. Vzhledem k dosavadním výsledkům příslušníků Armády ČR, kteří jsou pravidelně vysíláni do Jungle Training Centre ve Francouzské Guyaně lze konstatovat, že získání základních návyků nezbytných v operačním prostředí trvá několik týdnů. V pojetí mezinárodních organizací je k vedení operací v tropické džungli vytvořen prostor k dosažení nezbytných kompetencí výcvikem k samostatnému provedení operace nebo její realizace za partnerské spolupráce v uskupení vojsk.

Abstract

The article is focusing on challenges connected with execution of the Czech Army military operations in tropical rainforest under umbrella of international organization. The military engagements in the tropical climate depends on unit general characterization and necessary unit competency insufficiently specified in the Czech Army Catalogue of Capabilities. The Czech Army Catalogue of Capabilities standardizes training methods, training cost, and required training area and required training equipment and material. Based on experience gained from the training of the Czech military personnel in Jungle Training Centre in French Guyana, we can assess that to attain required skills for jungle operational environment acquires a few weeks. The international organizations are capable to provide necessary training for jungle operational environment in order to reach required level of skills and competencies before operation execution.

Klíčová slova: Afrika, džungle, Francouzská Guyana, metody výcviku, speciální síly, kompetence.

Key words: Africa, French Guyana, insurgents, jungle, land forces, special forces, terrorism, tropical rainforest.

ÚVOD

Česká republika je vzhledem ke své zahraniční politice členem mezinárodních organizací, jako jsou například Evropská unie (EU), Severoatlantická aliance (NATO) nebo Organizace spojených národů (OSN). Členství v těchto organizacích přináší obecné benefity v ohledu na zajištění bezpečnosti a možnosti částečného ovlivňování světového politického dění. Na druhé straně se však vyžaduje případné plnění deklarovaných závazků vůči těmto mezinárodním organizacím. Může totiž nastat situace, kdy Česká republika nemusí být přímo ohrožena, ale i přesto se bude muset do konfliktu zapojit. Za této situace se může například jednat o přidělení sil a prostředků Armády České republiky do Bojového taktického uskupení EU, úkolového uskupení pro vedení vojenských operací v rámci kolektivní obrany členských zemí NATO (v souladu s článkem 5 Washingtonské smlouvy) a řešení krizových situací podle mezinárodního práva (mimo článek 5 Washingtonské smlouvy) nebo do vojenských operací pod mandátem OSN.

Armáda České republiky má, dle prohlášení ředitele Společného operačního centra, v současné době nasazeno přibližně 900 vojáků ve více jak 10 vojenských operacích. Tyto operace separátně spadají pod mandát všech zmíněných mezinárodních organizací. V rámci aktivit Evropské unie se Česká republika zapojuje do vojenských operací zejména v Mali, kde se účastní mise European Union Training Mission. Ve prospěch NATO působí česká armáda v Afghánistánu úkolovým uskupením v operaci Resolute Support, ve prospěch alianční představené přítomnosti (eFP) úkolovým uskupením v Lotyšsku a výcvikovými jednotkami na území Iráku v operaci Operation Inherent Resolve a NATO Mission in Iraq. V rámci OSN byla Armáda České republiky zastoupena účastí na stabilizační operaci MINUSMA v Mali a dále se zapojuje pozorovatelskou činností. V dalších dílčích vojenských operacích těchto mezinárodních organizací je Česká republika rovněž zastoupena. Jedná se zejména o protipirátské operace nebo budování schopností a výcviku.

Vzhledem k výše uvedenému je zřejmé, že se Česká republika neomezuje pouze na plnění úkolů obrany suverenity svého teritoria, ale má ambice a potenciál se angažovat v rámci vojenských operací v různých dalších operačních prostorech. Česká republika také vyčleňuje síly a prostředky do Sil rychlé reakce NATO (NRF), které mohou být nasazeny kdekoli na světě¹. Vedení vojenských operací v prostředí tropického deštného pralesa vyžaduje specifické schopnosti, které nelze získat pouze teoreticky, ale je nutné je prakticky prohlubovat. Běžným výcvikem v České republice lze tyto schopnosti budovat jen částečně. Operace jsou limitovány vysokou teplotou a vzdušnou vlhkostí, odpovídajícím materiálním vybavením jednotlivce a jeho fyzickou připraveností. Limitující je i manévr a vizuální kontakt v odřadu; znalost operačního prostředí, zejména vzhledem k místnímu obyvatelstvu, flóře a fauně. Omezena je dostupnost letecké a palebné podpory. Klíčem k úspěchu pro vedení daných vojenských operací je disponibilita jednotek, které jsou vycvičeny a vybaveny pro vedení vojenských operací v tomto prostředí.

¹ Co jsou NRF [online] –cit. 2018-12-19]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/nrf_novinky.htm

Zvážíme-li aktivní angažování České republiky ve většině probíhajících operací zajišťovaných mezinárodními organizacemi jako je NATO, EU, OSN a k tomu analyzujeme deklarace geografického působnosti Armády České republiky podle strategických dokumentů Ministerstva obrany, dojdeme nutně k výzkumné otázce. *Je Armáda České republiky schopna realizovat vojenské operace ve všech deklarovaných operačních prostorech?* Zejména ve specifických terénních nebo klimatických prostředích jako jsou hory, poušť, tropický deštný pralesa atd. Vzhledem k rozsáhlosti tématu se výzkum dále zabývá pouze prostředím tropického deštného pralesa a schopnostmi Armády České republiky k realizaci vojenských operací v řešeném prostředí. Vzhledem k dosavadní praxi a zkušenostem se stanovuje hypotéza – „*Síly a prostředky Armády České republiky nejsou z hlediska výcviku připravovány k plnění operačních úkolů při nasazení v prostředí tropického deštného pralesa.*“

1 METODOLOGIE

Zvolené metody výzkumu použité ke zpracování článku odpovídají potřebám zpracování původní výzkumné práce. Jednalo se především o obecné vědecké metody, které zejména naplnily požadovaný cíl výzkumu, a to syntéza a deskripce. Ke zkoumání vymezené oblasti daného problému je použita metoda abstrakce. V popisné části je využívána především jedna ze základních analytických metod a to obsahová analýza. Jedná se o techniku analýzy dokumentů, směřující k uspořádání a odhalování informací v písemných materiálech nejrůznějšího druhu. Slouží k vytvoření základu k budoucí sumarizaci a vyhodnocení všech relevantních vstupních dat. Samostatnou oblast tvoří uplatnění metod verifikace a falzifikace sloužících k potvrzení nebo vyvrácení stanovené výzkumné otázky. Z obecných vědeckých metod byl kladen důraz na metodu zakotvené teorie výzkumného problému, která zužuje problematiku prostřednictvím zkoumané výzkumné otázky, *zda je Armáda České republiky schopna realizovat vojenské operace ve všech deklarovaných operačních prostorech*, která byla formulována tak, že nechala dostatek volnosti k pečlivému prozkoumání jevu metodou indukce. Postupným sběrem a analyzováním dat byla výzkumná otázka přeformulována tak, že se její závěry pokrýt nedostatečné schopnosti způsoby výcviku AČR směřovaly k naplnění cíle práce a úvodního zadání v jednoznačnou odpověď. Celý proces analýzy zkoumané problematiky metodou zkoumané výzkumné otázky je postaven na hledání pojmů, které se zkoumaným jevem souvisejí, a následném odhalování vztahů mezi nimi. Pravdivost hypotézy, že síly a prostředky Armády České republiky nejsou z hlediska výcviku připravovány k plnění operačních úkolů při nasazení v prostředí tropického deštného pralesa, byla ověřována v prostředí klima tropického deštného pralesa či džungle v Africe (Angole, Afghánistánu, Mali, Nigérie, Keni a Jižní Americe, Francouzské Guyaně za studia dokumentů NATO, EU, OSN a materiálů jednotky 3e REI v britské Jungle Training Warfare School v Brunei, kde je umístěn pěší prapor Ghurků určený k boji v džungli a jednotka vzdušných sil k podpoře vojenských operací v džungli. A obdobných středisek USA, Francie a Velké Británie.

2 VLIV ŘEŠENÉHO PROSTŘEDÍ NA BEZPEČNOSTNÍ STABILITU ZÁJMOVÝCH REGIONŮ

2.1 Evropská unie a tropický deštný prales

Oblast tropického deštného pralesa je vysoce specifickým prostředím pro vedení vojenských operací. Evropská unie má mimořádný zájem na obraně a ochraně územní části Amazonského pralesa v Jižní Americe. Jedná se o území Francouzské Guyany, která náleží Francii. Tím dochází k situaci, kdy výsostné území Evropské unie a evropského státu NATO na svých hranicích sousedí se Surinamem a Brazílií. Rozloha Francouzské Guyany je přibližně totožná s rozlohou České republiky, celkově má však pouze přibližně 200 tisíc obyvatel. Větší část území je pokryta tropickým deštným pralesem, který zabírá více než 80 % území. Klima v této části jihoamerického světadílu je velmi teplé se zastoupením vysokého stupně vlhkosti. Francouzská Guyana patří v regionu mezi bohatší země, kdy ekonomickou situaci výrazně zlepšují bohatá naleziště nerostných zdrojů jako je zlato a bauxit. Tyto naleziště se nachází v tropickém deštném pralese, což vytváří prostor pro možnost ilegální těžby surovin organizovanými skupinami ze sousedních států. Evropská unie má na území Francouzské Guyany rovněž umístěn jeden ze svých nejdůležitějších projektů, a to Evropské centrum kosmických letů.

Bezpečnostní situace Francouzské Guyany je destabilizována vlivem etnických problémů a ilegální těžbou nerostných surovin. Bezpečnostní složky se snaží aktivně bojovat proti ilegální těžbě, kdy ozbrojené střety nejsou výjimkou². Za udržování bezpečnosti a územní suverenity zodpovídá policie a jednotka Cizinecké legie, která je určená pro boj v tropickém deštném pralese v Africe, Angole a Francouzské Guyaně.

2.2 Problematické regiony Afriky

Situace v dalších světadílech zatím výrazně neovlivňuje světové dění tak, jako ta v Africe. Vzhledem k vývoji bezpečnostní situace, nelze v Africe v blízké budoucnosti předpokládat posun směrem k její stabilizaci a radikálnímu zlepšení, viz obr. č. 1 a č. 2. Většina Střední Afriky, částečně i Západní a Východní Afriky je pokryta územím rozsáhlých tropických deštných pralesů. Toto specifické prostředí je efektivně využíváno pro zřizování základů teroristických nebo protivládních skupin zejména v zemích, kde je slabý nebo úplně zhroutený vládní systém – Nigérie, Demokratická republika Kongo, Súdán, Středoafrická republika. Využívání tohoto prostředí je také logický krokem vzhledem k limitování efektu působení vzdušných sil, optoelektronického průzkumu a samotné

² The fight against illegal gold mining in French Guiana [online] [pub. 2017-09-10]. Dostupné z: <http://unitednews.sr/news/fight-illegal-gold-mining-french-guiana/>

nepřístupnosti prostoru. Jedním z mnoha příkladů je teroristická skupina Boko Haram, která využívala v několika afrických zemích, zejména v Nigérii, nepřístupnost prostředí tropického deštného pralese na zajištění svého domovského teritoria³.

Podobnou situaci musely řešit ozbrojené síly Keňské republiky, kdy silně zalesněnou a močálovitou oblast země začala v roce 2012 využívat teroristická skupina Al-Shabaab⁴. Navzdory tomu, že bezpečnostní operace byla realizována na vlastním území a proti nesofistikovanému nepříteli, opětovné ustanovení bezpečnostní situace v tomto případě trvalo několik let. Autorovým působením a dotazováním bezpečnostních složek v řešeném regionu bylo zjištěno, že do přirozeného prostředí teroristické skupiny byly v tomto případě vysílány vládní jednotky, které pro boj v tomto prostředí nebyly nijak cvičeny. Obecné taktické postupy cvičené ve vegetačně otevřených výcvikových prostorech byly nefunkční, protože se do nich nepodařilo aplikovat principy pro vedení operací v prostoru s omezenou možností manévru a vizuálního kontaktu.



Obrázek č. 1: Úroveň rizika bezpečnostních hrozeb v afrických státech v roce 2014. Zdroj: <http://www.result-group.com/en/world-threat-map-2017-riskmap>

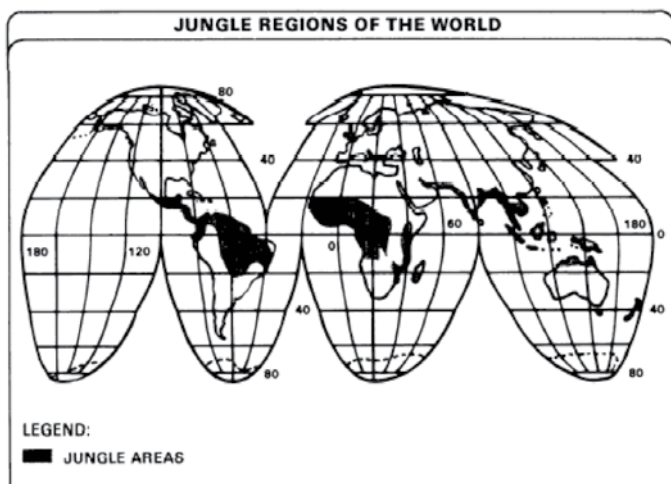
Obrázek č. 2: Úroveň rizika bezpečnostních hrozeb v afrických státech v roce 2017. Zdroj: <http://www.result-group.com/en/world-threat-map-2017-riskmap/>

³ Inside Nigeria's Sambisa forest, the Boko Haram hideout where kidnapped school girls are believed to be held [online] [cit. 2014-04-29]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2014/apr/29/nigeria-sambisa-forest-boko-haram-hideout-kidnapped-school-girls-believed-to-be-held>

⁴ How Boni Forest became the warzone it is today [online] [pub. 2017-07-19]. Dostupné z: <https://www.nation.co.ke/news/Boni-Forest-the-inside-story/1056-402288-2kjq4z/index.html>

2.3 Tropický deštný prales versus džungle

V dostupné literatuře lze nalézt velké množství definic pro pojmy tropický deštný prales a džungle. Jednotlivé výklady přírodovědců a dalších odborníků se navzájem často vylučují a není možné si na danou problematiku vytvořit ucelený a jednoznačný názor. Pro potřeby tohoto článku lze vycházet z polního manuálu ozbrojených sil Spojených států amerických pro vedení operací v džungli. Tento manuál obsah obou pojmů ztotožňuje, uvádí je jako synonyma⁵ viz obr. č. 3. Obecně lze říci, že se v zahraničních vojenských publikacích setkáme častěji se slovem džungle, byť je tím rovněž myšlen tropický deštný prales.



Obrázek č. 3: Mapa oblastí pokrytých tropickým deštným pralesem v pojetí armády USA. Zdroj: FM 90-5 Jungle operations

2.4 Bojové operace v tropickém deštném pralese

Při porovnání principů vedení bezpečnostních operací v tropickém deštném v pralese na území Francouzské Guyany a Afriky, lze spatřovat jeden základní poznatek. Pokud operační prostředí tropického deštného pralesa není domovské i pro vládní (vlastní, koaliční...) jednotky, získává tím strana nepřítele neoddiskutovatelnou výhodu. Ukázkou je případ Keňské republiky, která pro bezpečnostní operaci v prostředí velmi podobnému tropickému deštnému pralesu nasazovala vojenské jednotky, které byly standardně cvičeny v prostředí savany a polopouště. Pro toto prostředí

⁵ HQ DEPARTMENT OF THE ARMY. *FM 90-5 Jungle operations*, Washington, 1982.

podmáčeného lesního ekosystému nebyly vládní bezpečnostní složky nijak v předstihu připravovány. Výsledkem byla dlouhodobá neschopnost se s působením teroristické skupiny vypořádat. Jednotka 3e REI dislokovaná ve Francouzské Guyaně od počátku 70. let dvacátého století disponovala poznatky z bojového nasazení Cizinecké legie ve Vietnamu a prvotního nasazení ve Francouzské Guyaně. V současné době patří mezi špičku jednotek pro vedení vojenských operací v tropickém deštném pralese. Výrazně jí v tomto směru napomáhá využívání potenciálu pralesa pro praktický výcvik a stejně i realizování bezpečnostních operací pro zajištění územní suverenity Francouzské Guyany. Efektivitu této jednotky vystihuje udržení územní suverenity a efektivní boj proti ilegální těžbě nerostného bohatství.

Na základě nutnosti budování schopností pro operace v tropickém deštném pralese vytvořilo několik států samostatná výcviková střediska, kde organizují výcvik vlastních předurčených jednotek a mezinárodní kurzy pro partnerské státy. Obecné heslo pro operace v tropickém deštném pralese zní: „*To poslední, co Tě zabije je nepřítel*“.

2.5 Jednotky členských států NATO pro boj v tropickém deštném pralese

Velká Británie založila Jungle Training Warfare School v Bruneji, kde organizuje výcvik pro určené jednotky a má zde umístěn pěší prapor Ghurků, který je přímo určen pro boj v džungli. Současně je zde dislokována i jednotka vzdušných sil pro podporu vojenských operací v džungli.⁶

Francie pro potřeby výcviku využívá Jungle Training Centre ve Francouzské Guyaně a Gabonu. Tyto střediska jsou primárně určena pro vzdělávání příslušníků 3e REI Cizinecké legie, kteří jsou zodpovědní za udržování územní suverenity Francouzské Guyany, ochranu nerostného bohatství a infrastruktury Evropského kosmického programu.⁷ Dále jsou zde realizovány vzdělávací programy pro partnerské státy.

Spojené státy americké využívají Jungle Warfare Training Center v Japonsku a na Havajských ostrovech.⁸ V těchto výcvikových centrech jsou vzdělávány vybrané jednotky námořnictva, které jsou určeny zejména pro provádění vojenských operací v regionu Tichého oceánu.

Holandsko deklaruje schopnost vedení bojových operací v džungli jednotkami námořní pěchoty.⁹ Určené jednotky jsou vzdělávány ve výcvikových zařízeních Francie a Velké Británie.

⁶ *THE BRITISH ARMY IN BRUNEI* [online] [cit. 2018-12-11]. Dostupné z: <https://www.army.mod.uk/deployments/brunei/>

⁷ *3rd Foreign Infantry Regiment* [online] [cit. 2018-12-11]. Dostupné z: <http://foreignlegion.info/units/3rd-foreign-infantry-regiment/>

⁸ *Pivot to the Pacific: Marines Attend a Battle Study Tour of the Battle of Okinawa* [online] [pub. 2014-07-09]. Dostupné z: <https://www.mca-marines.org/tags/jungle-warfare-training-center>

⁹ *Royal Netherlands Marine Corps, Dutch core Expeditionary Force* [online] [cit. 2018-12-11]. Dostupné z: <https://www.dutchdefencepress.com/royal-netherlands-marine-corps-dutch-core-expeditionary-force/>

2.6 Dílčí závěr k uvedeným poznatkům o environmentu džungle

Vedení vojenských operací v prostředí tropického deštného pralesa vyžaduje specifické schopnosti, které nelze získat pouze teoreticky, ale je nutné je prakticky prohlubovat. Běžným výcvikem v České republice lze tyto schopnosti budovat jen částečně. Na základě autorových zkušeností z mezinárodního kurzu přežití a boje v džungli se jedná například o následující schopnosti:

- schopnost dlouhodobého působení v prostředí s vysokou teplotou a vzdušnou vlhkostí, s tím je rovněž související odpovídající materiální vybavení jednotlivce a jeho fyzická připravenost;
- schopnost vedení bojové činnosti v prostoru silně limitujícím manévr a vizuální kontakt v odřadu;
- teoretická znalost operačního prostředí, zejména vzhledem k místnímu obyvatelstvu, flóře a fauně;
- schopnost samostatného plánovacího procesu odřadu a adaptace plánování operací na podmínky s omezenou dostupností letecké a palebné podpory;
- schopnost ovládat základní techniky navigace, orientace a postupu v neprostupném terénu.

Bezpečnostní operace na území Keňské republiky ukázala, že nasazení nepřipravených jednotek na specifické prostředí může mít zásadní vliv na délku trvání konfliktu, který v různé intenzitě přetrvává dodnes. Klíčem k úspěchu pro vedení daných vojenských operací je disponibilita jednotek, které jsou vycvičeny a vybaveny pro vedení vojenských operací v tomto prostředí.

Z pohledu členských států NATO, případně EU, lze konstatovat, že tyto mezinárodní organizace disponují velmi omezenými možnostmi pro vedení vojenských operací v prostředí tropického deštného pralesa. Konkrétně lze plnohodnotně nasadit síly a prostředky Velké Británie. Francie se může případně zapojit omezenými silami a prostředky, neboť jejím pravděpodobným záměrem bude udržet bezpečnostní stabilitu ve Francouzské Guyaně. Síly Holandska lze považovat za připravené, ale s omezením vzhledem k absenci vlastního výcvikového zařízení. Spojené státy americké směřují své jednotky vyčleněné pro boj v řešeném prostředí do regionu Tichého oceánu pro podporu zájmů v této oblasti. Příkladem mohou být Filipíny, kde mají Spojené státy americké umístěna svá vojenská zařízení.¹⁰

3 VZTAH TROPICKÉHO DEŠTNÉHO PRALESA A ČESKÉ REPUBLIKY

Geografické vymezení operačního prostoru Armády České republiky je strategickými dokumenty ministerstva obrany definováno následovně:

¹⁰ *The US military are back in the Philippines* [online] [pub 2018-05-09]. Dostupné z: <https://www.ucanews.com/news/the-us-military-are-back-in-the-philippines/82234>

- příslušníci Armády České republiky mohou být nasazeni ve všech klimatických páslech kromě polárních, viz obr. č. 4. Nepředpokládá se jejich využití při námořních výsadekových operacích.¹¹



Obrázek č. 4: Vymezení operačního prostoru Armády České republiky.¹³ Zdroj: Bílá kniha o obraně

- síly a prostředky Armády České republiky musejí být schopny působit v operacích bez geografického omezení s výjimkou polárních oblastí, kdy předurčené síly a prostředky mohou v polárních oblastech působit. Operace budou mít komplexní charakter. V jejich prostoru mohou souběžně probíhat různé druhy činností zahrnující vedení intenzivního boje mezi ozbrojenými silami, asymetrický boj nebo podporu místní správy.¹²

Proces operačního a obranného plánování České republiky vychází z provázanosti s obranným plánováním a procesem rozvoje schopností Severoatlantické aliance (NATO) a Evropské unie (EU).¹³ Podklady pro plánovací proces, kterým druhem vojska / jednotkou má být dosaženo jakých schopností, jsou definovány ve strategických dokumentech NATO a EU. Tyto požadavky na schopnosti jsou sjednoceny prostřednictvím dokumentu *Bi-SC Agreed Capability Codes and Capability Statements*.¹⁴ Na základě tohoto dokumentu je vytvářen národní Katalog požadovaných schopností AČR.

¹¹ MINISTERSTVO OBRANY. *Bílá kniha o obraně*, Praha: OKP MO, 2011. ISBN 978-80-7278-564-3.

¹² MINISTERSTVO OBRANY. *Koncepce výstavby Armády České republiky 2025*, Praha, 2015.

¹³ MINISTERSTVO OBRANY. *Rozkaz ministra č. 66*, Praha, 2012.

¹⁴ MINISTERSTVO OBRANY. *Katalog požadovaných schopností AČR*, Praha: Sekce plánování schopností, 2018.

3.1 Angola 1983

Přímou souvislost pro vedení vojenských operací v tropickém deštném pralese lze spatřit v historické události roku 1983, kdy byla v Angole unesena protivládní bojovou organizací skupina československých expertů, kteří se podíleli na vládní výstavbě průmyslových zařízení. Společně s československými experty byli uneseni rovněž jejich rodinní příslušníci včetně dětí, celkem 66 osob. Prostředí tropického deštného pralesa bylo v řádu týdnů využíváno pro přesun unesených a jejich dalšímu věznění. Důvody únosu byly sice politické, ale vleklá jednání se výrazně projevila na zdravotním stavu unesených. Poslední unesení českoslovenští občané byli propuštěni po více než jednom roce od jejich únosu.¹⁵

3.2 Schopnosti AČR deklarované pro nasazení v tropickém deštném pralese

Katalog požadovaných schopností AČR přiřazuje požadavky na schopnosti konkrétním jednotkám. Vzhledem k řešenému prostředí tropického deštného pralesa jsou v současné době požadavky na schopnosti definovány velmi obecně a nejednoznačně. Pro jednotky Armády České republiky lze v níže uvedené tabulce nalézt požadavky na následující schopnosti, které zapojení do operací buď omezují, nebo pouze velmi obecně definují operační prostředí tropického deštného pralesa.

Doktrína Armády České republiky popisuje obecnou charakteristiku jednotek prakticky využitelných v tropickém deštném pralese. Jedná se o tzv. lehké síly, které disponují vysokou strategickou mobilitou, mohou být přepravovány vzduchem, na jakémkoliv místě světa. Tvoří je pěchota a motorizované jednotky. Často bývají i jedinou silou, která je cvičena pro operace ve specifickém prostředí (hory, arktické oblasti nebo džungle) a ve složitém terénu.¹⁶

¹⁵ SAZEČEK, L. Zajati v Angole. Přepadení a pochod. Brno: Sazeček, 2009.

¹⁶ MINISTERSTVO OBRANY. *Pozemní síly v operacích*, Vyškov: Odbor doktrín VeV-VA, 2011.

Požadavky na schopnosti spojené s řešeným prostředím plynoucí z Katalogu požadovaných schopností AČR

Kód	Jednotka	Deklarovaná schopnost jednotek AČR (pokud jimi disponuje)
3002	Mechanizovaná brigáda těžkého typu	Schopnost provedení útočné, mobilní bojové akce vysoké intenzity a provedení manévru sil a prostředků, s výjimkou jejich provedení v horském terénu a džungli. ¹
	Pěší brigáda těžkého typu	
	Aeromobilní brigáda lehkého typu	
	Výsadková brigáda lehkého typu	
	Pěší prapor těžkého typu	
3006	Odřad speciálních sil	Schopnost k rozmístění v prostoru operace, k operacím pokrývajícím celé spektrum stanovených misí, včetně bojových operací vysoké intenzity ve všech druzích klimatu (extrémně teplé nebo extrémně chladné klima). ¹
	Letecký odřad speciálních sil	
3020	Pěší prapor středního typu	Schopnost vést operace na vozidlech nebo po sesednutí ve všech druzích terénu. ¹
	Pěší prapor lehkého typu	

¹ MINISTERSTVO OBRANY. Katalog požadovaných schopností AČR, Praha: SPS, 2018.

Jednotky AČR využitelné pro operace v deštném pralese

Vzhledem k uvedeným schopnostem, které jsou často rozepsány pouze obecně nebo pro vyšší organizační celky, nelze jednoznačně určit, která jednotka Armády České republiky je za realizaci vojenských operací v tropickém deštném pralese odpovědná. Zapojení brigádního celku těžkého typu Česká republika nedeklaruje. V případném plánovacím procesu schopností se vytváří prostor pro zapojení lehkých sil, kterými Armáda České republiky disponuje ve formě lehkých motorizovaných praporů. Případné zapojení výsadkového praporu je omezeno tím, že nemá stanoveny odpovídající požadavky na schopnosti v Katalogu požadovaných schopností AČR pro řešené prostředí.

Univerzálním prvkem pro vedení vojenských operací jsou speciální síly. Primárně jsou určeny pro provádění činností, které jsou vedeny napříč celým spektrem konfliktu nezávisle, společně nebo v součinnosti s operacemi konvenčních sil. Speciální operace se od operací konvenčních sil liší především ve stupni přijímaného rizika, v použitých operačních technikách, způsobech nasazení a ve vysokém stupni nezávislosti na podpoře konvenčních sil.¹⁷ Pro požadované schopnosti speciálních sil a leteckého odřadu speciálních sil není operační prostředí tropického deštného pralesa jasně definováno.

¹⁷ MINISTERSTVO OBRANY. *Doktrína AČR*, Praha, 2010.

4 DISKUZE AUTORA

Historicky i v soudobých operacích jsou tropické deštné pralesy operačním prostředím, kde se stírají rozdíly v technologické i materiální převaze. Spolehlivě zde fungují pouze základní principy vedení boje vycházející ze znalosti prostředí a jednoduchosti manévru. Plnohodnotně a efektivně může v tomto prostředí působit pouze taková vojenská jednotka, která je na plnění úkolů adekvátně připravena. Protivládní boj a působení teroristických skupin je stále aktuální téma v rámci celého světa, zejména pak v Africe. Rozmach turistického ruchu a touha lidí po dobrodružství těmito bezpečnostním rizikům nahrávají stále více. V predikci dalšího bezpečnostního vývoje předpokládám možný nárůst míry ovlivňování zájmů České republiky, jako člena mezinárodních organizací i samostatného státu, případně jejich občanů v Africe. Tamní bezpečnostní situace se velmi pravděpodobně nevyřeší bez nutnosti zapojení mezinárodních organizací. Vzhledem k taktice protivládních nebo teroristických skupin lze předpokládat, že prostředí tropického deštného pralesa bude hrát významnou roli v budoucích vojenských operacích v zemích jako je Demokratická republika Kongo, Nigérie, Středoafriická republika atd.

Z analýzy národních i mezinárodních dokumentů k výše uvedeným dílčím částem jsem zjistil, že z hlediska principu plánování požadavků na schopnosti je nutné tyto údaje jasně definovat a omezit míru jejich obecnosti. Obecné znění požadovaných schopností nemusí vždy vést k jejich jasnému pochopení a může na ně být pohlíženo nejednotně a nejednoznačně. Vzhledem ke specifickým prostředím tropického deštného pralesa, pouště, polárních oblastí atd., je nutné požadované schopnosti jasně přiřazovat konkrétním jednotkám, tím jim vytvořit adekvátní prostor pro vlastní výcvik a vytvoření standardních operačních postupů pro plnění vojenských operací v řešeném prostředí. Armáda České republiky disponuje lehkými silami, pro které je řešené prostředí vhodné. Tyto síly však nemají prostředí tropického deštného pralesa jasně definované ve svých požadavcích na schopnosti. Je ho však možné abstrahovat z definice – „... ve všech druzích terénu“.¹⁸ Na základě analýzy programů přípravy a strukturovaných rozhovorů s příslušníky lehkých motorizovaných praporů vyplývá, že tematika boje v prostředí tropického deštného pralesa není v rámci výcviku těchto lehkých sil řešena. Se zapojením speciálních sil do operací v tropickém deštném pralesi nelze počítat v obecné rovině (vzhledem k efektivnímu využití schopností), ale pouze v případě realizovaných speciálních operací.

Účastnil jsem se základního výcviku kurzu přežití a boje v džungli organizovanou Cizineckou legií a na základně praktických zkušeností a strukturovaných rozhovorů s instruktorským týmem Jungle Training Centre konstatuji, že základní schopnosti k přežití a boj v džungli jednotlivce lze získat v řádech týdnů. Jako vhodné řešení se nabízí zapojení vybrané jednotky Pozemních sil Armády České republiky do výcvikových programů partnerských zemí.

¹⁸ MNISTERSTVO OBRANY. *Katalog požadovaných schopností AČR*, Praha: SPS, 2018.

Na základě analýzy národních strategických dokumentů, programů přípravy jednotek, určení jednotek Armády České republiky a strukturovaných rozhovorů s příslušníky lehkých motorizovaných praporů a speciálních sil konstatují, že stanovená hypotéza v úvodu článku je pravdivá vzhledem k připravenosti pro plnění úkolů v řešeném prostředí. Systém požadavků na schopnosti nijak konkrétně neurčuje jednotku zodpovědnou za dané prostředí, tím tedy nedochází k systémové přípravě a výcviku. Armáda České republiky je schopna realizovat vojenské operace v prostředí tropického deštného pralesa prostřednictvím lehkých a speciálních sil. Obě tyto složky však mají řešené prostředí definováno velmi obecně a cíleně se na vedení vojenských operací v řešeném prostředí nepřipravují. Reálné nasazení do prostoru operace je tedy možné až po praktické přípravě na řešené prostředí, kterou je možné realizovat v rámci mezinárodních výcvikových programů. Toto opatření je z pohledu současného systému zapojování do vojenských operací mezinárodních organizací reálné, nicméně tím Česká republika ztratí schopnost pružného reagování na vývoj mezinárodní situace. Musíme uvažovat i o schopnosti zapojení se do vojenských operací pro ochranu zájmů České republiky mimo mezinárodní organizace v rámci partnerské spolupráce s nečlenskou zemí nebo samostatně pod národním vedením. Ozbrojené konflikty budou pravděpodobně pokračovat v trendu zkracování doby varování vzniku.

Dále se domnívám, že se v řešeném prostředí vytváří prostor pro rozvoj a další cílení politicko-vojenských ambic, kdy většina partnerských států se aktuálně zaměřuje na jiné regiony. Požadované schopnosti lze získat v krátkodobém časovém horizontu. Vzhledem k finančním nákladům bude nutné realizovat dílčí nákupy na zajištění výcviku a výcvikových prostor, doplnění materiálů, techniky a výstroje.

Druhý úhel pohledu na řešenou problematiku může být takový, že v rámci geografického vymezení operačního prostoru a stanovování schopností bude Ministerstvo obrany implementovat omezení do vymezené geografické působnosti Armády České republiky. Schopnost vzhledem k nasazení v prostředí tropického deštného pralesa se nebude dále rozvíjet ani deklarovat.

ZÁVĚR

Z pohledu středoevropského státu se nemusí problematika vedení vojenských operací v tropickém deštném pralese zdát relevantní. Na druhé straně jsou závazky vůči mezinárodním organizacím, které případné zapojení do vojenských operací v řešeném prostředí nevylučují. Současně i strategické dokumenty Ministerstva obrany deklarují možnost působení v tropickém deštném pralese v rámci vymezeného operačního prostoru Armády České republiky. Vzhledem ke globalizaci a postupnému zhoršování bezpečnostní situace v regionech světa lze předpokládat, že se tropické deštné pralesy mohou vedle urbanizovaných oblastí stát stálým domovským prostředím protivládních nebo teroristických skupin. Tyto skupiny mohou přímo i nepřímo ovlivňovat zájmy i občany České republiky.

Zapojení do vojenských operací v tropickém deštném pralese spočívá v přiřazení této kompetence konkrétní jednotce tj. deklarované kompetenci z Katalogu požadovaných schopností AČR, který obsahuje, přizpůsobení metodiky výcviku, vyčlenění dílčích nákladů na zajištění výcvikových prostorů, nezbytného materiálu a techniky. Vzhledem k dosavadním výsledkům příslušníků Armády České republiky, kteří jsou pravidelně vysíláni do Jungle Training Centre ve Francouzské Guyaně můžeme konstatovat, že dosažení základních návyků pro řešení prostředí trvá v řádu několika týdnů. V pojetí mezinárodních organizací je k vedení vojenských operací v tropickém deštném pralese v současné době vytvořen prostor pro samostatnou realizaci nebo partnerskou spolupráci.

Seznam zkratk

Zkratka	Mezinárodní znění	České znění
3e REI	3e régiment étranger d'infanterie	3. pěší pluk Cizinecké legie
AČR	-	Armáda České republiky
CEFE	Centre d'entraînement à la forêt équatoriale	Centrum pro výcvik v džungli
ČR	-	Česká republika
eFP	Enhanced Forward Presence	alianční předsunutá přítomnost
EU	European union	Evropská unie
MINUSMA	United Nations Multidimensional Integrated Stabilisation Mission in Mali	-
NATO	North Atlantic Treaty Organization	Severoatlantická aliance
NRF	NATO Response Forces	Síly rychlé reakce NATO

Jak citovat: BURŠÍK Daniel. Schopnost vedení vojenských operací Armádou České republiky v tropickém deštném pralese. *Vojenské rozhledy*. 2020, 29 (1), 071-084. ISSN 1210-3292 (print), 2336-2995 (on-line). Available at: www.vojenskerohledy.cz.